

Облік і оподаткування

УДК 657

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.14768343>

**Вплив штучного інтелекту на організацію бухгалтерського обліку та
оподаткування підприємства**

Орлов Ігор Віталійович

д.е.н., професор, професор кафедри обліку і аудиту, Закарпатського
угорського інституту імені Ференца Ракоці II, м. Берегове, Україна,
<https://orcid.org/0000-0003-3119-0698>

Прийнято: 15.01.2025 | Оpubліковано: 29.01.2025

***Анотація.** Дослідження присвячено впливу штучного інтелекту на організацію бухгалтерського обліку та оподаткування, зокрема розкриття можливостей та викликів пов'язаних з інтеграцією сучасних цифрових технологій і штучного інтелекту в системи бухгалтерського обліку. В статті розглянуто основні переваги впровадження штучного інтелекту, що включає автоматизацію бухгалтерського обліку, підвищення ефективності діяльності, проведення аналізу, обробки великих масивів інформації та прийнятті управлінських рішень, разом з тим виділено ключові ризики з яким може стикнутися підприємство, зокрема конфіденційність інформації, технічні обмеження, відсутність правових норм, адаптація працівників та етичні аспекти впровадження інноваційних технологій. Розглянуто міжнародні ініціативи та регуляторні вимоги щодо штучного інтелекту, зокрема Закон про штучний інтелект в ЄС та Концепцію розвитку штучного інтелекту в Україні, підкреслено необхідність створення збалансованих правових норм щодо використання ШІ та мінімізації ризиків. Визначено*

основні напрями впровадження штучного інтелекту в облікові системи, що трансформують існуючу модель організації бухгалтерського обліку.

Висвітлено перспективи розвитку бухгалтерського обліку в умовах діджиталізації та рекомендації щодо адаптації до нових інноваційних технологічних умов, враховуючи економічну ефективність та підвищення конкурентоспроможності підприємств. Основні результати дослідження підкреслюють важливість комплексного підходу до інтеграції рішень штучного інтелекту в сучасні облікові системи, що сприятиме підвищенню ефективності управління підприємством та забезпечення сталого розвитку в змінних умовах ринку, покращуючи конкурентоспроможність та адаптацію до нових викликів. Визначено перспективи теоретичних та практичних підходів до застосування та впровадження штучного інтелекту в системи бухгалтерського обліку.

Ключові слова: *штучний інтелект, інноваційні технології, бухгалтерський облік, оподаткування, інформаційні системи бухгалтерського обліку.*

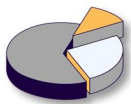
The impact of artificial intelligence on the organization of accounting and taxation of an enterprise

Igor Orlov

Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Accounting and Audit, Transcarpathian Hungarian Institute named after Ferenc Rákóczi II, Berehove, Ukraine,

<https://orcid.org/0000-0003-3119-0698>

Abstract. *The study is devoted to the impact of artificial intelligence on the organization of accounting and taxation, in particular, to the disclosure of opportunities and challenges associated with the integration of modern digital*

technologies and artificial intelligence into accounting systems. The article discusses the main advantages of introducing artificial intelligence, including automation of accounting, increasing efficiency, analysis, processing of large amounts of information and making management decisions, and also highlights the key risks that an enterprise may face, in particular, confidentiality of information, technical limitations, lack of legal regulations, adaptation of employees and ethical aspects of introducing innovative technologies. International initiatives and regulatory requirements for artificial intelligence, in particular the EU Artificial Intelligence Act and the Concept for the Development of Artificial Intelligence in Ukraine, are considered, and the need to create balanced legal norms for the use of AI and risk minimization. The main directions of implementation of artificial intelligence in accounting systems that transform the existing model of accounting organization are identified.

The prospects for the development of accounting in the context of digitalization and recommendations for adaptation to new innovative technological conditions, taking into account the economic efficiency and competitiveness of enterprises, are highlighted. The main results of the study emphasize the importance of an integrated approach to the integration of artificial intelligence solutions into modern accounting systems, which will help to increase the efficiency of enterprise management and ensure sustainable development in changing market conditions, improving competitiveness and adaptation to new challenges. Prospects of theoretical and practical approaches to the application and implementation of artificial intelligence in accounting systems are determined.

Keywords: artificial intelligence, innovative technologies, accounting, taxation, accounting information systems.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток цифрових технологій, зокрема штучного інтелекту, кардинально змінює підходи до організації бухгалтерського обліку та бізнес-процесів підприємства. Впровадження

інноваційних рішень щодо обробки даних дозволяє автоматизувати рутинні процеси, підвищити точність розрахунків, проводити глибокий аналіз, підвищуючи якість облікової інформації та точність розрахунків, скорочувати трудові та матеріальні ресурси на обробку фінансової інформації. Водночас, концепція Індустрії 4.0., що базується на масовій інтеграції інформаційних технологій, забезпечуючи автоматизацію виробничих та бізнес процесів та використанні кіберфізичних систем, Інтернету речей, великих даних, створює нові можливості для розвитку бухгалтерського обліку.

Разом з тим, стрімкий розвиток штучного інтелекту та інноваційних технологій створює і низку викликів пов'язаних з безпекою даних, відсутністю правової бази, слабкої цифрової грамотності та відсутності методології інтеграції штучного інтелекту в системи бухгалтерського обліку. Ці проблеми вимагають детального обґрунтування підходів до використання штучного інтелекту та інтеграції в бізнес-процеси підприємства з урахуванням сучасних реалій та майбутніх перспектив.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження впровадження можливостей штучного інтелекту в облікові системи приділено значну увагу науковців, таких як Н. Правдюк, М. Правдюк, Т. Гнатська, А. Яковенко, М. Златова, Л. Соколенко, І. Балла, А. Сич, Г. Ляхович, О. Вакун, Д. Коверзнев, М. Струк, О. Гриник, О. Пристремський, Я. Пилипенко та ін., що аналізують потенціал інноваційних технологій для автоматизації бухгалтерського обліку, впливу цифрових технологій, особливості використання штучного інтелекту для потреб бухгалтерського обліку та управління підприємством, безпосередньо інтеграцію штучного інтелекту в інформаційні системи бухгалтерського обліку.

Дослідження Т. Гнатської, А. Яковенко та М. Златова [2] вказують на позитивний ефект застосування та інтеграцію можливостей штучного інтелекту у сфері бухгалтерського обліку, що значно спрощує роботу працівників, зменшує час обробки інформації та підвищує якість обліку та

аудиту. Проте, також наголошується про важливість безпеки даних, дотримання етичних принципів та конфіденційності, а також кіберзагроз. Такої ж думки притримуються науковці О. Євсєєва, Н. Іванова та О. Скорба [3] розкриваючи перспективи інновацій, серед яких хмарні технології, програмні роботи, штучний інтелект, блокчейн, Big Data, інтернет речей, які допомагають зменшити ймовірність помилок та скоротити час на обробку даних, що також свідчить про ефективність бухгалтерського обліку через автоматизацію, виділяючи такі виклики як кібербезпека, необхідність адаптації персоналу та ретельне планування.

О. Білоус та О. Кундеус [1] вважають, що діджиталізація системи бухгалтерського обліку є необхідним кроком до підвищення ефективності діяльності та є пріоритетом у розвитку облікових систем, проте цей процес ускладнений такими факторами як відсутність нормативної бази, високими вимогами до технічного та кадрового забезпечення. Це підтверджує дослідження О. Коваль та О. Томчук [4], де зазначається, що процес впровадження технологій є стрімким та неминучим, що вимагає від спеціалістів адаптації до трансформацій аби мати конкурентні переваги.

В умовах постійних змін та розвитку на зміну концепції Індустрії 4.0 приходять ідеї Індустрії 5.0, якщо перше стосувалося автоматизації та цифровізації усіх бізнес-процесів, то Індустрія 5.0 зосереджена на взаємодії людини та машин, що визначає співіснування людського фактору та технологій, впровадження нових технологій, зокрема і штучного інтелекту, управління великими даними та автоматизації створює нові підходи до управління та діяльності [6]. Тому, на думку О. Маковоз та С. Лисенко [5] подальші дослідження потребують зосередження уваги на таких аспектах як розробці методів інтеграції новітніх технологій, ефективної взаємодії людини та технологій, впровадженню екологічних рішень, підвищення кваліфікації та адаптивності до цифрових змін в контексті розвитку підприємства та відповідності ESG принципам.

Отже, дослідження щодо інтеграції штучного інтелекту в інформаційні системи бухгалтерського обліку має значний потенціал для покращення ефективності діяльності, проте разом з тим існують і виклики, які можуть впливати на швидкість та успішність впровадження інноваційних технологій.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Вплив штучного інтелекту на організацію бухгалтерського обліку та оподаткування підприємства супроводжується низкою невирішених питань. Зокрема, це відсутність чітких правових норм для регулювання та використання ШІ в облікових системах, потреба адаптації традиційних моделей обліку до умов цифровізації, а також ризики конфіденційності даних і забезпечення кібербезпеки. Не менш актуальними є етичні аспекти, зокрема вплив автоматизації на професію бухгалтера. Також необхідно оцінити економічну ефективність впровадження ШІ на підприємствах різного масштабу та адаптувати міжнародний досвід. Ці питання вимагають подальших досліджень для ефективного впровадження штучного інтелекту.

Результати дослідження сприяють вирішенню зазначених проблем шляхом систематизації знань про потенціал та напрями впровадження елементів штучного інтелекту в Україні, зокрема розроблено основні етапи щодо підготовки, впровадження та функціонування, наведено ризики з якими може стикнутися компанія та виділено напрями використання можливостей штучного інтелекту, що сприяє визначенню чіткого вектору розвитку та удосконалення.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження впливу штучного інтелекту на організацію бухгалтерського обліку та оподаткування, визначення ключових переваг та викликів щодо використання, а також окреслити перспективи адаптації до нових технологічних умов.

Для досягнення поставленої мети сформульовано такі завдання:

1. Визначення переваг та недоліків використання штучного інтелекту в бухгалтерському обліку та оподаткуванні.
2. Виявлення основних викликів для впровадження інноваційних технологій у бізнес-процеси.
3. Розробка рекомендацій щодо адаптації підприємств до нових технологічних умов.

Дослідження має на меті сприяти розумінню перспектив використання штучного інтелекту, зокрема його впливу на трансформацію бухгалтерських процесів і підвищення ефективності роботи підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стрімкий розвиток цифрових технологій та автоматизації має суттєвий вплив на господарські процеси та ведення бізнесу, зокрема на організацію бухгалтерського обліку. Наразі застосування штучного інтелекту є одним із ключових інструментів, що забезпечує трансформацію економічних та облікових процесів, тим самим підвищуючи їх ефективність, точність та адаптивність до змін на ринку. Інтеграція штучного інтелекту дозволяє автоматизувати рутинні процеси, тим самим мінімізуючи людський фактор та оптимізувати прийняття управлінських рішень, в свою чергу, застосування алгоритмів машинного навчання та аналізу значних масивів даних забезпечує можливість швидкого виявлення помилок та неточностей, прогнозуванню фінансових показників та регулюванню забезпечення відповідності нормативній базі. Однак, незважаючи на переваги, виникають і виклики пов'язані з безпекою даних, необхідність адаптивності працівників до технологій та модернізації бізнес-процесів.

Згідно з даними звіту компанії CMS [13], що спеціалізується на наданні консультаційних послуг з питань права, податків, бізнесу та впровадженню інноваційних рішень для забезпечення сталого розвитку, спостерігається активне зростання попиту на використання систем штучного інтелекту різних секторах економіки. Відповідно до результатів дослідження, 60% компаній

вже інвестують у системи штучного інтелекту, 20% респондентів наразі планують здійснювати такі інвестиції, крім того, 84% опитуваних вже використовують системи штучного інтелекту. Такі дані свідчать про широку зацікавленість та стрімку трансформацію бізнесу у різних секторах, водночас дані звіту визначають і наступні виклики, які можуть бути пов'язані з використанням ШІ, 94% опитуваних зазначають про те, що потребують більших знань у запровадженні та функціонуванні ШІ, а 66% вбачають ризик конфіденційності та проблем безпеки даних під час впровадження технологій. Зазначені результати підкреслюють як перспективи розвитку та впровадження штучного інтелекту, так і потребу у формуванні комплексних стратегій щодо питань кібербезпеки та підвищення рівня обізнаності персоналу для компаній.

Тому, процес впровадження та розвитку технологій є неминучим для забезпечення ефективності та конкурентоспроможності компаній, кожен етап якого вимагає ретельного планування, оцінки потреб бізнесу та ресурсів, підбору необхідних технологій та їх інтеграції в існуючі бізнес-моделі [11]. Важливим чинником є визначення потреб та проблем підприємства, які можуть бути вирішені за допомогою елементів штучного інтелекту, що дозволяє адаптувати технології до специфіки бізнесу. Узагальнені етапи впровадження елементів штучного інтелекту наведені на рисунку 1.

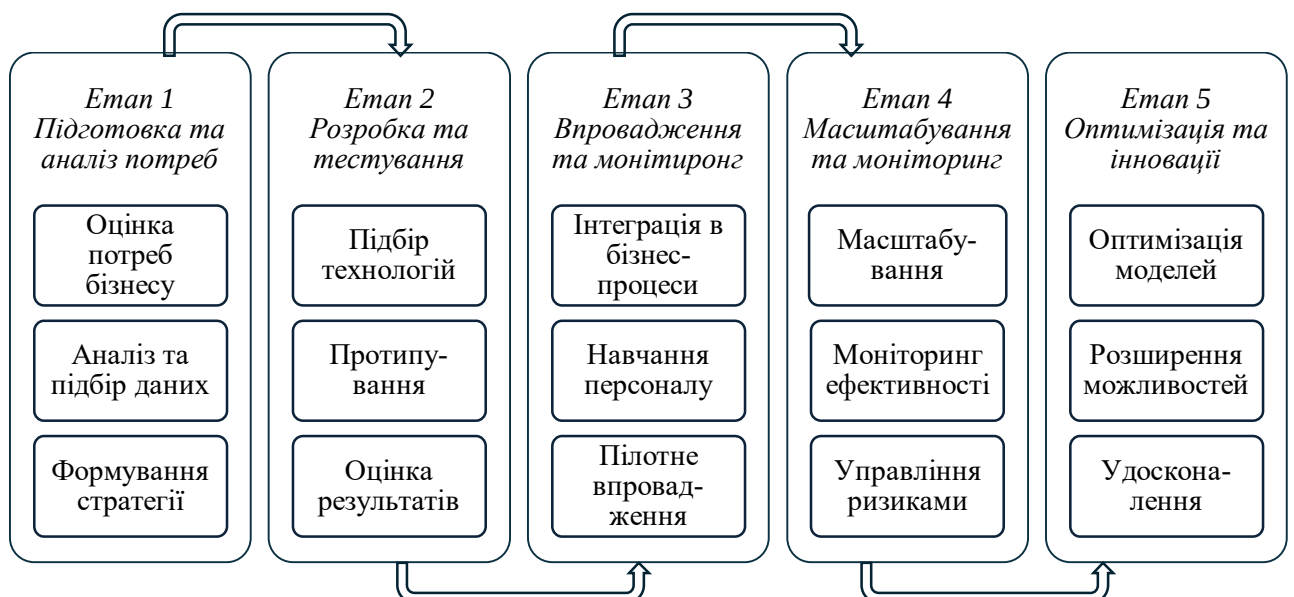

Рис. 1. Впровадження та розвиток рішень штучного інтелекту

Штучний інтелект може використовуватися у різних процесах підприємства, наприклад від автоматизації рутинних завдань до більш складних процесів аналізу, виявлення трендів та закономірностей, персоналізації обслуговування клієнтів, прогнозування, налагодження зв'язку між структурами і т.д., що залежить від запиту компанії щодо оптимізації функціонування підприємства та можливості інтеграції технологій в існуючу бізнес-модель, що повинно відповідати принципу економічної обґрунтованості інвестицій [8], так як будь-яка така інвестиція повинна бути виправдана з точки зору впливу на ефективність бізнес-процесів, підвищення продуктивності, зниження витрат або отриманню інших економічних переваг, що перевищує витрати на впровадження та експлуатацію. Тому, важливим етапом є протипування, що дозволяє оцінити, як саме обрані елементи ШІ будуть працювати в реальних умовах без значних ризиків для основної операційної діяльності, виявити недоліки на ранніх етапах, налаштувати алгоритми та забезпечити їх надійність перед початком повного використання.

В свою чергу, схвалення Європарламентом Закону про штучний інтелект (Artificial Intelligence Act) [14] свідчить про посилення регулювання та контролю використання ШІ, що встановлює нові зобов'язання для систем штучного контролю та їх вплив на суспільство, що підкреслює необхідність етичного та безпечного застосування технології. Оскільки, Україна прагне до інтеграції в ЄС, найближчим часом такі норми будуть імплементовані в законодавство, зокрема наразі нормам AI Act повинні відповідати всі системи штучного інтелекту, які співпрацюють з внутрішнім ринком ЄС для транскордонного надання послуг і продуктів, пов'язаних зі штучним інтелектом. Прийняття закону має на меті забезпечити правову визначеність та регулювання для розвитку ШІ, сприяючи інвестиціям та інноваціям, проте одночасно мінімізуючи потенційні ризики на основі суспільного впливу, водночас це також передбачає уникнення обмежень, що можуть гальмувати технологічний процес або збільшувати вартість впровадження рішень

штучного інтелекту на ринку. Основні положення закону передбачають узгоджені правила для реалізації ШІ на ринку, заборони певних практик, наприклад ранжування осіб на основі їх особистих характеристик, соціально-економічного статусу, маніпулювання людьми, системи створення баз даних та біометричної ідентифікації в реальному часі на основі інформації з камер в загальнодоступних місцях і т.д., ототожнюючи, системи штучного інтелекту з високим рівнем ризику – це системи, що можуть завдати шкоди або порушити права людини. Центральним підходом ЄС у регулюванні рішень штучного інтелекту є те, що відповідальність несе компанія, яка використовує системи ШІ. Як приклад відповідальних практик використання штучного інтелекту є компанія Microsoft, яка базується на шести принципах [7]: справедливість, надійність і безпека, безпека і конфіденційність, інклюзивність, прозорість, підзвітність.

В Україні розпорядженням Кабінету Міністрів розроблена Концепція розвитку штучного інтелекту [9], що визначає основні напрями та завдання для розвитку технологій, що сприяє створенню сприятливих умов для розвитку та впровадження елементів штучного інтелекту в різних сферах, зокрема основна увага наразі приділяється пріоритетним галузям, зокрема машинобудівна промисловість, хімічна та нафто-хімічна галузь, вугільна, оборонна та ядерна промисловість, наукова та науково-технічна діяльність, сільське господарство та охорона здоров'я. Основна ідея як Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні [9], що є початковим етапом розгляду питань пов'язаних зі штучним інтелектом та його розвитком в Україні, так і Закону про штучний інтелект в ЄС полягає в тому, щоб створити збалансовану правову основу для розвитку та інтеграції штучного інтелекту, що сприяє інвестиціям та інноваціям, мінімізуючи потенційні ризики та вирішуючи комплекс критичних проблем, які вимагають розв'язання на державному та міжнародному рівнях.

Рішення штучного інтелекту неминуче висуває нові вимоги і до бухгалтерського обліку, що трансформує існуючу модель організації обліку на підприємстві та професії бухгалтера зокрема [15]. Облікова практика вимагає часте виконання повторювальних дій від заповнення первинних документів до формування фінансової звітності, обробку значного обсягу інформації та ризику виникнення машинальних помилок, ці фактори вимагають значних витрат людських та матеріальних ресурсів, що невідворотно потребує застосування елементів штучного інтелекту, перетворюючи галузь бухгалтерського обліку від традиційного ручного обліку до комп'ютеризованого, а в майбутньому до інтелектуального обліку. Як приклад, провідні аудиторські компанії «великої четвірки» вже активно застосовують штучний інтелект у своїх бізнес-процесах [10]: компанія Deloitte впровадила внутрішню платформу для автоматизованого огляду документів, яка аналізує контракти та оперативно надає ключову інформацію, Ernst & Young використовують ШІ для проведення аудиту в частині аналізу контрактів, договорів та звітів для виявлення ризиків шахрайства або суттєвих помилок, у PwC IT-командою розроблено програмні рішення для спрощення створення та аналізу коду, завдяки чому компанія змогла збільшити продуктивність праці на 20-50%, що зменшило витрати ресурсів на рутинну та механічну роботу, також вони використовують корпоративну версію ChatGPT-4 для власних потреб та потреб своїх клієнтів, в свою чергу KPMG зосереджуються на відносинах з клієнтами, тим самим налагоджуючи за допомогою рішень штучного інтелекту проектувати та зміцнювати лояльність зі своїми клієнтами та партнерські відносини. Наразі існують та з'являються нові можливості впровадження штучного інтелекту у робочі процеси, які доступні не лише великим компаніям, а й мікропідприємствам, що дозволяє зменшити трудомісткість облікових процесів, таких як: обробка платіжних транзакцій, первинних документів, рахунків, звітів та ретельніше проводити стратегічне планування, аналіз та прогнозування, що трансформує підходи до

операційної діяльності, беручи на себе автоматизацію однотипних процесів. Узагальнено напрями використання штучного інтелекту в бухгалтерському обліку та можливі програмні рішення наведені на рисунку 2.

Рис. 2. Напрями використання можливостей штучного інтелекту в бухгалтерському обліку

Можна відзначити, що значні можливості штучного інтелекту вже частково інтегровані в бухгалтерський облік через автоматизацію облікових систем за допомогою програмних продуктів, що в майбутньому буде тільки посилюватися та удосконалюватися, зокрема в частині поширення та популяризації блокчейн та хмарних технологій, що змінюють підходи до зберігання та обробки інформації, забезпечуючи високий рівень безпеки та прозорості операцій, підвищуючи гнучкість облікових моделей, машинного навчання, яке відкриває нові можливості для автоматизації операційних процесів, застосування Інтернет речей, що дозволяє забезпечити автоматичне збирання та обміну даних між пристроями та може використовуватися для моніторингу обліку товарів, запасів, готової продукції та обробки таких даних, роботизована автоматизація процесів, аналітика великих даних для обробки значних обсягів інформації та управління ризиками, когнітивні технології та чат-боти, що можуть бути інтегровані для надання консультацій та автоматизації взаємодії між підрозділами та клієнтами, біометричні технології для підвищення рівня безпеки.

Загалом використання таких технологій сприятиме підвищенню ефективності, прозорості та безпеки облікової інформації, відкриваючи нові можливості для автоматизації, прогнозування та управління на всіх етапах. Незважаючи на усі переваги використання інноваційних технологій, існує і ряд ризиків та проблем пов'язаних з використанням штучного інтелекту, зокрема:

1. Значні фінансові витрати, так як впровадження таких технологій вимагає значних початкових інвестицій на розробку, інтеграцію в бізнес-процеси та підтримку подальшого функціонування, що може бути не виправданим, тому важливим аспектом є виявлення потреби компанії та критичних точок для автоматизації.

2. Нормативно-правові бар'єри, так як в Україні відсутня чітка нормативна база щодо використання рішень штучного інтелекту та інноваційних технологій ускладнює їх впровадження.

3. Не менш важливими є технічні обмеження, так як недостатньо розвинена інфраструктура та значні витрати знижують можливості інтеграції в бухгалтерський облік та інші ділянки підприємства.

4. Нестача кваліфікованих спеціалістів та слабкий рівень цифрової грамотності несе за собою значні витрати на навчання та залучення працівників, що може обмежувати широке впровадження технологій.

5. Ризики конфіденційності інформації може стримувати компанія щодо впровадження через низький рівень довіри та відсутності бажання трансформації бізнес-процесів.

6. Складність інтеграції елементів штучного інтелекту з існуючими на підприємстві програмними продуктами ускладнює процес впровадження або робить його навіть неможливим.

7. Необхідність постійного моніторингу та оновлення, так як технології постійно змінюються це може призводити до додаткових витрат та бути ресурсозатратним процесом для компанії.

8. Інтенсивне використання технологій може призвести до надмірної залежності, так як у разі неналежної роботи систем підприємство може зіткнутися з затримками в операційних процесах та призвести до збільшення фінансових ризиків.

Отже, для ефективного впровадження інноваційних технологій компаніям необхідно перш за все оцінити власні потреби та можливості, забезпечити комплексний стратегічний підхід щодо впровадження для максимального використання потенціалу інноваційних технологій, тим самим зменшуючи можливі фінансові та операційні ризики. Можна вважати, що штучний інтелект є каталізатором трансформації підходів до ведення бізнесу та організації бухгалтерського обліку, що вимагає подолання нових викликів,

зокрема, трансформації традиційної системи бухгалтерської системи, розробки національної політики та нормативної бази щодо використання, підвищення професійного та цифрового рівня працівників, технічне забезпечення процесу впровадження, а також забезпечення конфіденційності облікової інформації.

Висновки. Розвиток цифрових технологій, зокрема рішення штучного інтелекту, має безпосередній вплив на сучасні бізнес-процеси та підходи організації бухгалтерського обліку, змінюючи вимоги та побудову бізнес системи. Завдяки інноваційним технологіям можливе значне удосконалення облікових процесів через автоматизацію рутинних задач, підвищення ефективності, точності, прогнозування фінансових показників, зниження помилок та оптимізації прийняття управлінських рішень. Для максимального використання потенціалу можливостей штучного інтелекту необхідна ефективна інтеграція в бізнес-модель та перш за все подолання викликів для зменшення можливих ризиків, таких як обґрунтованість впровадження технологій та витрат на функціонування, розвиток нормативно-правової бази, вирішення питань безпеки даних та цифрової підготовленості персоналу. Незважаючи на зазначені ризики, застосування штучного інтелекту є неминучим процесом, який має значний ресурс до революційних змін у бухгалтерському обліку та операційних процесах підприємства.

Список використаних джерел

1. Білоус О. С., Кундеус О. М. Трансформація бухгалтерського обліку в умовах цифрової економіки. Галицький економічний вісник. 2023. Т. 83. № 4. С. 56-61.
2. Гнатська Т. М., Яковенко А. О., Златова М. Г. Особливості використання штучного інтелекту для потреб бухгалтерського обліку та управління підприємством. Economic Bulletin of the Black Sea Littoral. 2024, Issue 5. С. 3-19.

3. Євсєєва, О. О., Іванова, Н. А., & Скорба, О. А. (2024). Вплив цифрових інновацій на ефективність бухгалтерського обліку в Україні. *Актуальні питання економічних наук*, (1). URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13296464>
4. Коваль О., Томчук О. Бухгалтерський облік в умовах цифровізації. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: Актуальні проблеми науки та практичної діяльності*. 2024. Т. 1, № 1(67). С. 23–37. URL: <https://doi.org/10.37128/2411-4413-2024-1-2>.
5. Маковоз О. С., Лисенко С. М. Управління цифровою трансформацією бізнес-процесів у контексті Індустрії 5.0. *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Механізми та стратегії управління економічними системами в умовах глобальних викликів»*. – Харків: ХНТУСГ, 2024. С. 208–211. URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/59648/1/conf_Mekhanizmy_24-208-211.pdf.
6. Нечипорук, Л., Кочергіна, О. Вплив індустрії 5.0 на сталий розвиток економіки. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2024. Т.5 №14. С. 27-32. URL: <https://doi.org/10.32782/dees.14-4>.
7. Принципи відповідального використання ШІ та підхід до цього. ШІ від Microsoft. URL: <https://www.microsoft.com/uk-ua/ai/principles-and-approach>.
8. Про інвестиційну діяльність. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>.
9. Про схвалення Концепції Державної цільової науково-технічної програми з використання технологій штучного інтелекту в пріоритетних галузях економіки на період до 2026 року. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/320-2024-p#Text>.
10. Як використовувати AI у бухгалтерському обліку – огляд 10 найкращих сервісів - Genius.Space. *Genius.Space*. URL: <https://genius.space/lab/yak-vikoristovuvati-ai-u-buhgalterskomu-obliku-oglyad-10-najkrashhih-servisiv/>.

11. Arquam M. Impact of Artificial Intelligence in Accounting. *Interantional journal of scientific research in engineering and management*. 2024. Vol. 08, no. 05. P. 1–5. URL: <https://doi.org/10.55041/ijsrem31890>.
12. Chara Kottara, Sofia Asonitou. Artificial intelligence and the new norm in financial and managerial accounting and auditing. *International Journal of Science and Research Archive*. 2024. Vol. 13, no. 2. P. 3200–3212. URL: <https://doi.org/10.30574/ijsra.2024.13.2.2551>.
13. CMS Law. (2024). *Digital Horizons: Responsible AI*. CMS. URL: <https://cms.law/en/media/local/cms-cmno/files/other/digital-horizons-responsible-ai?v=6>.
14. European Parliament & Council of the European Union. (2024). *Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council on Artificial Intelligence*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32024R1689>.
15. Zhou S., Wang Z. Transformation of Financial Accounting to Management Accounting in the Era of Artificial Intelligence. *Frontiers in Computing and Intelligent Systems*. 2024. Vol. 7, no. 3. P. 33–37. URL: <https://doi.org/10.54097/wph0vg88>.